

גמרא סדורה

גמרא בעריכה מבארית

מסכת נדרים

פרק ב' - "ואלו מותרין"

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רשי"י

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמיין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 90407

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייה לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד לצורך אישי וללא מטרת רווח.

מסכת נדרים פרק ב' - "ואלו מותרין"

1. יג, ב - יד, א

כ"ט

משנה

ואלו מותרין:

"חולין שאוכל לך",

"בבשר חזיר",

"בעבודה זרה",

"בעורות לבובין",

"בנבילות וטרופות",

"בשקצים ורמשים",

"בחלת אהרן ובתרומתו" -

מותר.

האומר לאשתו: "הרי את עלי באימא" - פותחין לו פתח ממקום אחר, שלא יקל ראשו לך.

גמרא

טעמא דאמר: "חולין שאוכל לך",

הא אמר: "לחולין שאוכל לך", משמע: לא לחולין ליהוי אלא קרבן.

מני מתניתין?

יד, א אי רבי מאיר - הא לית ליה מכלל אלא אתה שומע הן!

ואלא רבי יהודה - היינו רישא!

אידי דקתני: "בבשר חזיר", "בעבודה זרה", להכי קתני: "חולין".

רבינא אמר:

הכי קתני: "ואלו מותרין בחולין, בבשר חזיר, בעבודה זרה".

ואי לא תנא חולין, הוה אמינא בעי שאלה!?

ומי איכא לאסוקי על דעתא הכי?!

הא מדקתני סיפא: "האומר לאשתו" "הרי את עלי באימא" פותחין לו פתח ממקום אחר,

מכלל דרישא לא בעיא שאלה!

אלא מחוורתא, חולין ממילא נסבה.

מנהגי מילי?

אמר קרא: "איש מי ידר נדר לה" (במדבר ל, ג) - עד שידור בדרך הנדר.

אי הכי,

אפילו בדרך האסור נמי,

דהא קתיב: "לאסור אסר על נפשו"!

"לאסור אסר" מבעי ליה לכדתניא:

"איזהו איסור האמור בתורה?

[אמר: "הריני שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין: כיום שמת בו אביו",

"כיום שמת בו רבו",

"כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם",

"כיום שראיתי ירושלים בחורבנה".]

מתני'

ואלו מותרין. דלא חשיבי נדר:

האומר חולין שאני אוכל לך או

כבשר חזיר שאוכל לך או

כעבודת כוכבים כו':

כחלת אהרן ובתרומתו מותר.

לאכול עמו דכל הני לאו דבר

הנדור הן אלא דבר האסור

דממילא מיתסרי בלא נדר ואין

נודרים בדבר האסור:

גמ'

אי רבי מאיר והא לית ליה

מכלל לאו אתה שומע הן.

והיכא דאמר לחולין לא אמרינן

דמשמע אלא לקרבן דהיינו הן

מכלל לאו:

אלא רבי יהודה היא. דאית

ליה מכלל לאו הן:

היינו רישא. כלומר כבר תנינא

בפירקין דלעיל (דף י:): לחולין

שאוכל לך לא כשר וכו'

ומוקמינן לה כרבי יהודה ומאי

קא משמע לן הכא אלא ודאי

לא איצטריך הכא חולין אלא

אידי דבעא למיתני כבשר חזיר

כעבודת כוכבים תנא נמי חולין:

רבינא אומר. הא דקתני חולין

לאו דאמר חולין שאוכל אלא

הכי קתני אלו מותרין בחולין

האומר כבשר חזיר כעבודת

כוכבים כו':

ואי לא תנא חולין. דמשמע

מותר בחולין הוא הוה אמינא

בעי שאלה לחכם היכא דאמר

כבשר חזיר או כעבודת כוכבים

בעי למישאל אי הוה נדר אי לא

ולהכי תנא חולין למימר דחולין

גמורין ניהו דלא בעי שאלה:

ומי איכא לאסוקי אדעתא.

דבעי שאלה היכא דנדר כהאי

גוונא אי לא תני נמי חולין:

והא מדקתני סיפא האומר

לאשתו הרי את אסורה כאימא.

אע"ג דנדר בדבר האסור דלא

הוי נדר: פותחין לו פתח

ממקום אחר. לנודר זה לחרטה

שצריך לבא לפני חכם ואין

פותחין לו לומר הואיל ונדרת

בדבר האסור לא כלום נדרת

אלא מפתח אחר מראין לו

ההיתר כדי שלא יקל את ראשו

לכך כלומר להכי מצרכינן ליה

שאלה ופותחין לו פתח ממקום

אחר כדי שלא יהא קל בעיניו

לידור בכך להזכיר אמו לגנאי

ומדקתני בהא סיפא דצריך

שאלה מכלל דרישא דלא קתני

לא צריך שאלה ואפילו אי לא

אמר חולין לא מצרכינן ליה

שאלה: אלא חולין ממילא

נסבה. כדי נסבה:

דהא כתב גמי לאסור איסור.

ונימא נמי עד שידור בדבר

האסור:

רפ"י

לא אמר כלום. אלמא אפילו שאלה לא בעי:
לא אמר כלום מדיאורייתא.
 הואיל דנדר בדבר האסור ומ"מ צריך שאלה כדי שלא יקל את ראשו בכך:
תלמיד חכם. לא בעי שאלה דאקרי בעלמא היא דאירע לו ולא יקל את ראשו בכך ומתניי מיירי בעם הארץ דאי אמרת אפילו שאלה לא בעי יקל את ראשו להיות נודר כך:

2. יד, א

"האומר לאשתו: 'הרי את באימא' - פותחין לו פתח ממקום אחר, שלא יקל ראשו לכך".

וקמינהו:

"הרי את עלי בבשר אימא", "בבשר אחותי", "בבערלה", "בכלאי הכרם" - לא אמר כלום!"

אמר אביי:

"לא אמר כלום" - מדאורייתא, וצריך שאלה - מדרבנן.

רבא אמר:

הא - בתלמידי חכמים,

הא - בעם הארץ.

וקתניא:

"הנודר בתורה - לא אמר כלום",

ואמר רבי יוחנן:

וצריך שאלה לחכם.

ואמר רב נחמן:

ותלמיד חכם אינו צריך שאלה.

3. יד, ב

כ"ז

הנודר בתורה. שאוכל לך לא
 אמר כלום:
אי מחתא ספר תורה אארעא.
 ואמר במה שכתוב בה:
דעתיה אגוילי. דכשנדר לא נדר
 אלא בגוילין שכתוב בהן התורה
 דכיון שהיה רואה אותה מונחת
 על הארץ סבר הואיל ומונחת על
 הארץ ודאי אין כתוב בה ולא
 נדר אלא בגוילין ולא אמר כלום
 אבל אי אמר בה ובמה שכתוב
 בתוכה אפילו אי מחתא אארעא
 מוכחא מילתא דודאי שבועה
 גמורה עשה ודבריו קיימין אע"ג
 דמחתא אארעא דלהכי אמר בה
 ובמה שכתוב בה:
אבל אי מנקיט ליה בידיה
 אפילו אמר במה שכתוב בה
 דבריו קיימין ובהכי מיירי הא
 דקתני במה שכתוב בה דבריו
 קיימין דכיון דמנקיט ליה
 בידיה בכבוד ורואה ויודע מה
 שבתוכה כי אמר במה שכתוב
 בה דבריו קיימין דשבועה
 גמורה חשיבא וכ"ש כי אמר בה
 ובמה שכתוב בה: **תרוייהו**
מיירי בדנקיט לה בידיה ואהכי
תנא בה ובמה שכתוב בה דהא
קמ"ל דכיון דנקיט לה בידיה.
 דידוע שהיא כתובה אי אמר בה
 גרידא כמאן דאמר במה שכתוב
 בה דמי ודבריו קיימין:

יד, ב תנ"א:

"הנודר בתורה - לא אמר כלום.**במה שכתוב בה - דבריו קיימין.****בה ובמה שכתוב בה - דבריו קיימין."**קתני: **"במה שכתוב בה - דבריו קיימין"**,**"בה ובמה שכתוב בה" - צריך למימר?!**

אמר רב נחמן:

לא קשיא:

הא - דמחתא אורייתא אארעא,

הא - דנקיט לה בידיה.

מחתא על ארעא - דעתיה אגוילי,

נקט לה בידיה - דעתיה על האזכרות שבה.

ואיבעית אימא:

דמחתא על ארעא,

והא קא משמע לן:

דאף על גב דמחתא על ארעא, כיון דאמר: **"במה שכתוב בה" מהני.**

ו"ז ואין צריך לומר ז"ל קתני.

ואי בעית אימא:

כולה מציעתא נמי, דנקיט ליה בידיה,

והא קא משמע לן:

כיון דנקיט ליה בידיה, אף על גב דלא אמר אלא "בה", כמאן דאמר: **"במה שכתוב בה" דמי.**

4. יד, ב - טו, ב

רפ"י

מתני'

קונם שאני ישן שאני מהלך. האומר יאסור עלי כקרבן אם אני ישן או אני מהלך והכי גרסינן גבי נדר בל יחל ובכי שבועה אסור משום דהאי לא יחל דנדר מוקי לה בגמרא דמדרבנן הוא ודשבועה הוי איסור דאורייתא:

גמ'

קונם עיני בשינה היום אם אני אישן למחר. מה שאני ישן היום היא עלי בקונם על מנת אם אישן למחר דאם ישן הוא למחר לוקה על מה שישן אתמול:

אל ישן היום. דשמא יישן מיד למחר ולא מיקיים תנאיה ונמצא עובר בבל יחל על מה שישן אתמול:

ורב נחמן אומר יישן היום ולא חיישי' שמא יישן למחר. דלמחר מיזהיר זהיר שלא יישן כדי שלא ילקה על מה שישן אתמול:

כי לא מיזדהר בתנאיה. דכיון דיום של מחר הוי תנאיה ליום אתמול כגון דאמר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר הוי אותו היום דלמחר תנאי לאותו היום דאתמול דאם יישן למחר הוי לקי מאותו שינה דאתמול ואם לא יישן לא לקי משום הכי אמרינן דלא יישן היום דשמא כי אתי למחר לא מיזדהר בתנאי ונמצא עובר בבל יחל:

אבל באיסורא. דאמר קונם עיני בשינה מחר אם אישן היום דאותו יום של מחר נטוי לאיסורא ודאי מיזהר זהיר ביה דאי לא מקיים תנאי שישן באותו היום ודאי כי אתי למחר לא הוי ישן דהא איתסר בנדר: אילימא כדקתני שאני ישן מי הוי נדר. הא שינה דבר שאין בו ממש הוא:

אלא דקאמר קונם עיני בשינה. ועין שנדר בו יש בו ממש: ואי דלא יהיב שיעורא. עד כמה זמן אינו ישן:

מי שבקינן ליה. הא עבר ודאי באיסור לא יחל דלא מצוי למיקם בנפשיה דלא יישן:

והאמר ר' יוחנן וכו'. לאלתר מלקין אותו שישן הואיל דנדר בדבר שאין יכול לעמוד בו:

ואי לא ניים היום כי ניים למחר מאי איסור בל יחל איכא. דקתני אסור והרי לא ישן אתמול כלום: אלא בדניים. אתמול דהכי מיירי מתניתין אם יישן היום וישן למחר אסור:

אלמא אית ליה דניים. אלמא דשבקינן ליה לישן היום ולא חיישינן שמא יישן למחר ותיובתא דרב יהודה: אמר לך רב יהודה הכי קתני מתני' קונם שאני בשינה היום אם אישן למחר דאסור כי ניים למחר דאי ניים מאתמול דיעבד אבל לכתחילה אין מניחין אותו לישן היום דחיישינן שמא יישן למחר:

לעולם כדקתני. שאיני ישן והאי דקאמר והא שינה דבר שאין בו ממש וליכא בל יחל ודאי מדאורייתא ליכא בל יחל ומאי בל יחל איכא דקתני מתניתין דאסור מדרבנן:

ומי אכא בל יחל מדרבנן. דמלקין ליה מדרבנן:

אי אתה רשאי לנהוג בהן היתר לפנייהם. לבטל מנהגם דעובר משום בל יחל ומן התורה אינו בבל יחל אלא מדרבנן:

משנה

"קונם שאני ישן", "שאני מדבר", "שאני מהלך", האומר לאשה: "קונם שאני משמשך" - הרי זה ב'לא יחל דברו" (במדבר ל, ג).

גמרא

איתמר:

"קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר",

אמר רב יהודה אמר רב:

אל ישן היום, שמא ישן למחר.

ורב נחמן אמר:

ישן היום, ולא חיישינן שמא ישן למחר.

ומודה רב יהודה:

באומר: "קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום" - שישן היום.

טו, א כי לא מזדהר - בתנאה,

אבל באיסורא - מזדהר.

תנן:

"קונם שאני ישן", "שאני מהלך", "שאני מדבר",

[האומר לאשה: "קונם שאני משמשך" -

הרי זה ב'לא יחל דברו" (במדבר ל, ג)].

היכי דמי?

אילימא: כדקתני - "שאני ישן" מי הוי נדרא?!

והתנן: "חומר בשבועות,

שהשבועות חלות על דבר שיש בו ממש, ועל דבר שאין בו ממש,

מה שאין בו בנדרים", ושינה דבר שאין בו ממש הוא!

אלא, דאמר: "קונם עיני בשינה".

ואי דלא יהיב שיעורא, מי שבקינן ליה עד דעבר איסור "בל יחל"?!

והאמר רבי יוחנן: "שבועה שלא אישן שלשה ימים" - מלקין אותו וישן לאלתר!

אלא, דאמר: "קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום".

הא אמרת כל באסוריה, מזדהר!

אלא, פשיטא דאמר: "קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר".

ואי לא ניים היום, כי ניים למחר מאי "בל יחל דברו" איכא?

אלא לאו בדניים.

אלמא: איתיה דניים.

ותיובתא דרב יהודה!

כי קתני, דאי ניים.

רבינא אמר:

לעולם כדקתני,

ומאי "בל יחל"? מדרבנן.

ומי איכא "בל יחל" מדרבנן?

אין,

והתניא:

"דברים המותרין ואחרים נהגו בהן איסור,

אי אתה רשאי להתירן בפניהם,

שנאמר: "לא יחל דברו" (במדבר ל, ג)."

רַש"י

קונם שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך מכאן עדי החג. בפי הנודר מן הירק כגון דקאי באדר ואמר קונם תהא הנאתי עליך מאכל ומשקה עד הפסח אם תלכי לבית אביך מכאן עד החג עד סוכות:

אם הלכה. לבות אביה קודם הפסח אסורה להנות ממנו קודם הפסח כמו שנדר:

הא אם לא הלכה. לפני הפסח אינה אסורה עד הפסח ולא חיישינן שמא תלך לאחר הפסח ונמצאת למפרע נהנית באיסור וקשה לרב יהודה דאמר אל יישן היום שמא יישן למחר דאם איתא לדרב יהודה הוה אסר לה מתניי עד הפסח אפי' אם לא הלכה עד הפסח דחיישינן שמא תלך לאחר הפסח ונמצאת נהנית ממנו באיסורא:

אמר ר' אבא. תריץ הכי למתניתין הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו ולוקה דעוברת על כל יחל ואם לא הלכה לפני הפסח ואפילו הכי אסורה בהנאתו עד הפסח איסורא בעלמא דחיישינן שמא תלך לאחר הפסח ונמצאת נהנית למפרע באיסורא: **הלכה.** חייבת מלקות דהא עברה: הכי מסקנא דמתניי הלכה לאחר הפסח עוברת משום כל יחל: ומקשינן מינה ואי דלא איתנהני לפני הפסח מי איכא כל יחל:

אלא לאו פשיטא דאיתנהני. לפני הפסח וסברה לא אלך אחר הפסח והלכה לאחר הפסח:

ותיובתא דרב יהודה. דאמר אל יישן היום שמא יישן למחר דהא חזינן הכא דשבקינן לה ליהנות לפני הפסח דבתנא כמי מזדהר: . אמר לך רב יהודה לעולם אימא לך אל יישן היום שמא יישן למחר וכי קתני מתניתין הלכה אחר הפסח וכי דיאי איתנהני. אם עברה ונהנית לפני הפסח ועברה והלכה לאחר הפסח עוברת משום כל יחל: קונם שאת נהנית לי עד החג אם תלכי לבית אביך מכאן עד הפסח הלכה וכי. אבל אם לא הלכה לפני הפסח אינה אסורה ליהנות מאדר עד הפסח דלא חיישינן לשמא תלך עדיין לפני הפסח ותיובתא דרב יהודה דאמר אל יישן כו':

א"ר אבא. הכי קאמר הלכה וכי לא הלכה איסורא בעלמא דחיישינן שמא תלך עדיין לפני הפסח:

ככו זה. קונם עלי היום אם אלך למקום פלוני למחר אם אכלו היום והלך למחר עובר על אכילתו משום כל יחל קתני אכל היום ולא קתני לא יאכל היום אלמא דשבקינן ליה למיכל לאלתר ולא חיישינן שמא ילך למחר:

מי קתני אוכל. לכתחילה ולא ילך למחר אכל קתני דיעבד אבל לכתחילה אסור. לאכול ודאי היום דחיישינן שמא ילך למחר:

והא קתני סיפא הלך הרי הוא בבל יחל אבל מהלך לא קתני. דמשמע דלא שבקינן ליה למיכל אתמול אלא קתני הלך דיעבד ש"מ דאתמול שבקינן ליה למיכל ולהכי כיון דאכל אתמול אם הלך היום הרי הוא בבל יחל:

ותיובתא דרב יהודה. דאמר אל יישן כו':

אמר לך רב יהודה הוא הדין דליתני מהלך. דמשמע דאינו אוכל ומהלך למחר דודאי לא שבקינן ליה למיכל אתמול אלא אידי דתנא רישא אכל דלא. מצי למיתני אוכל לרב יהודה דלא מצי למיכל לכתחילה:

תנא סיפא. נמי הלך:

תנן:

"שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך עד החג, הלכה לפני הפסח - אסורה בהנאתו עד הפסח" (נדרים נו.),
"הלכה לפני הפסח" - אסורה,
לא הלכה - לא!

אמר רבי אבא:

הלכה לפני הפסח אסורה, ולוקה.
לא הלכה - אסורה בעלמא.

אימא סיפא: "אחר הפסח - ב' כל יחל דברו".

ואי דלא איתנהני לפני הפסח, מי איכא "כל יחל"? אלא פשיטא דאיתנהני.
אלמא מיתנהני.

טו, ותיובתא דרב יהודה!

כי קתני: דאי איתנהני הרי זה ב' כל יחל דברו".

תנן:

"שאת נהנית לי עד החג אם תלכי לבית אביך עד הפסח, הלכה לפני הפסח - אסורה בהנאתו עד החג, ומוותרת לילך אחר הפסח" (נדרים נו.),
הלכה - אסורה,
לא הלכה - לא!

אמר רבא:

הוא הדין דאפילו לא הלכה אסורה,
הלכה - אסורה ולוקה,
לא הלכה - אסורה בעלמא.

מיתבי:

"בנר זו עלי היום אם אלך למקום פלוני למחר, אבל - הרי זה ב' כל ילך!"

מי קתני: 'אוכלי' 'אכל' קתני,

דכי אכל - "הרי זה ב' כל ילך!"

"הלך - הרי זה ב' כל יחל דברו".

מהלך - לא!

וקשיא לרב יהודה!

אמר לך רב יהודה:

הוא הדין דליתני 'מהלך',

אידי דקתני רישא: "אכל" דלא מיתני ליה 'אוכל',

תני סיפא: "הלך".

ר"י

שאני משמשך הרי זה בבל יחל.
 אם משמש עמה:
והיכי מצוי למימר שאינו משמשה והא משתעבד לה.
 לתשמיש: באומר הנאת תשמישך עלי. כלומר הנאה דאתי לי מתשמישך קונם עלי:
והא לא ניחא ליה בתשמישה.
 ויכול לאסור הנאתה עליו והוי נדר:
דיאמר רב כהנא. אשה האומרת קונם הנאת תשמישי עליך כופה ומשמשו דלאו כל כמינה לאסור נפשה עליו דהיא משועבדת לו להנאתו:
אבל אמרה קונם הנאת תשמישך עלי. שאוסרת הכאה שיש לה מתשמישו על עצמה אסור לשמשה וצריך להפר לה:
לפי שאין מאכילין לו לאדם דיבר האסור לו. והנאת תשמישו אסורה עליה הי"נ כי אמר הנאת תשמישך עלי ודאי הוי נדר ואסור לשמשה מפני שנהנה ממנה:

5. טו, ב

"האומר לאשה: קונם שאני משמשך", הרי זה ב"בל יחל דברו".

והא משתעבד לה מדאורייתא,
 דקתיב: **"שארה פסוטה וענתה לא יגרע"** (שמות כא, י)!

באומר: **"הנאת תשמישך עלי",**
 והא לא קא ניחא ליה בתשמיש,
 דאמר רב כהנא: **"תשמישי עליך"** כופין אותה ומשמשותו,
 דשעבודי משעבדת ליה.
"הנאת תשמישך עלי" - אסור,
 שאין מאכילין לו לאדם דבר האסור לו.

6. טו, ב - טז, א

כ"י

מתני'

שבועה שאיני ישן שאיני מדבר וכו'. דשבועה חלה על דבר שאין בו ממש:
קרבן לא אוכל לך. דהיינו כמו אימרא לא אוכל לך דמותר:
הא קרבן שאוכל לך. נמי מותר דלא נדר אלא בחיי קרבן:
לא קרבן לא אוכל לך. משמע בשביל איסור לא אוכל לך שאם אוכל לך ליהוי איסור עלי כקרבן ומותר לטעמא דר"מ דלית ליה מכלל לאו וכו' דאי רבי יהודה בין אמר קרבן שאוכל לך בין אמר הא קרבן שאוכל בתרוייהו מתיר רבי יהודה אפילו אמר קרבן שאוכל לך כדאמרינן בפירקין דלעיל קרבן הקרבן כקרבן שאוכל לך איסור מני רבי מאיר היא דלא שני. ליה בין אימרא לכאימרא דלרבי יהודה קרבן שאוכל לך מותר:

גמ'

מתניתין. דהכא לא קתני דלהוי מותר אלא הקרבן שאוכל ולא קרבן שאוכל ואהכי רבי מאיר היא ולא רבי יהודה:
אימא סיפא לקרבן לא אוכל לך מותר והא תגן. באידך פירקין לקרבן לא אוכל לך וכו':
הא דאמר לקרבן. איסור ומתניתין דקתני מותר דאמר לא לקרבן דמשמע לא להוי קרבן מה שלא אוכל לך דאם אוכל ליהוי קרבן דהיינו מכלל לאו הן ולית ליה לרבי מאיר מכלל לאו הן:

מְשֻׁנָּה

שְׁבוּעָה:

"שְׁאִינִי יִשָּׁן"

"שְׁאִינִי מְדַבֵּר"

"שְׁאִינִי מְהַלֵּךְ" -

אִסוּר.

"קֶרְבָּן לֹא אוֹכֵל לְךָ"

"הָא קֶרְבָּן שְׁאוֹכֵל לְךָ"

"לֹא קֶרְבָּן לֹא אוֹכֵל לְךָ" -

מוֹתֵר.

טז, א גְּמָרָא

מוני מתניתין?

רבי מאיר היא.

דאי רבי יהודה - לא שני ליה 'קרבן' ולא שני ליה 'הקרבן'.

אימא סיפא:

"לְקֶרְבָּן לֹא אוֹכֵל לְךָ - מוֹתֵר".

וְהִתְנִי:

"לְקֶרְבָּן לֹא אוֹכֵל לְךָ" -

רְבִי מֵאִיר: אוֹסֵר" (גדרים יג.),

וְאָמַר רְבִי אֲבָא:

נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר: "לְקֶרְבָּן יְהִי, לְפִיכָּה לֹא אוֹכֵל לְךָ"!

לֹא קִשְׂיָא:

הָא - דְּאָמַר: "לְקֶרְבָּן",

הָא - דְּאָמַר: "לֹא לְקֶרְבָּן",

דְּלֹא הוּי קֶרְבָּן קְאָמַר.

7. טז, א

רפ"י

מתני'

שבועה לא אוכל לך כו' הא שבועה שאוכל אסור. כדמפרש בגמרא דהאי שאוכל לא אוכל משמע כלומר שבועה תהא חלה עלי אם אוכל והאי שבועה ליכא למימר דחיי שבועה קאמר דשבועה לית בה ממש כמו בקרבן אלא שבועה ממש קאמר:

לא שבועה לא אוכל לך אסור. אפי' לרבי מאיר דהכי גמרינן במסכת שבועות (דף לו.) דבשבועה אית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן:

גמ'

שאוכל שתי לשונות משמע היו מסרבין. מפצירים שיאכל ואמר אכילנא אכילנא ומתוך כך אמר שבועה שאוכל משמע דאכילנא קאמר: (כשלא היו מסרבין בו אלא מעצמו אמר שבועה שאוכל): רב אשי אומר הא דקתני הא שבועה שאוכל שאי אוכל קתני ולהכי אסור דלא אכילנא הוא:

פשיטא. דודאי אי קאמר שאי אוכל ודאי לא אכילנא הוא ואסור:

מהו דתימא. האי דקאמר שאי אוכל מיקם לישנא כלומר תקון הלשון הוא דבדעתו היה לומר שאוכל ונתקל ואמר שאי אוכל ונימא לעולם להוי כמאן דאמר שאוכל קא משמע לן דלא דודאי אסור:

אביי לא אמר כטעמא דרב אשי דלא קתני. במתני' שאי אוכל:

ורב אשי הוה נאדי: נדוד וסור מטעמיה דאביי דכי היו מסרבין בו לאכול ואמר לא אכילנא לא אכילנא ותו אמר שבועה בין אם אמר שבועה שאוכל בין אם אמר שבועה שלא אוכל משמע דקאמר אכילנא אם אמר שבועה שאוכל דהכי קאמר בתמיה לא אכילנא לא אכילנא שבועה שאוכל בודאי ואם אמר שבועה שלא אוכל הדין משמע נמי דאכילנא דמשמע לא אכילנא שבועה אי לא אכילנא והיינו חדא לישנא:

והא איכא נמי לתרוצי: בניחותא דמשמע לישנא אחרינא והאי דאמר שבועה שלא אוכל דלא אכילנא משמע דהאי דאמר לא אכילנא בניחותא קאמר אם כן לא להוי אסור אי נמי כי אמר במתניתין שבועה לא אוכל אלא ודאי ליתא לטעמא דאביי אלא ודאי תנא במסכת שבועות דשאוכל דאכילנא משמע ולא ענין אחר ושלא אוכל משמע דלא אכילנא ולא דבר אחר הלכך מתרץ מתניתין שאי אוכל דכשאוכל ודאי לאו משמע אלא אי אמר דאכילנא:

משנה

"שבועה לא אוכל לך",
 "הא שבועה שאוכל לך",
 "לא שבועה לא אוכל לך" -
 אסור.

גמרא

מכילל "הא שבועה שאוכל לך" - דלא אכילנא משמע. ורמינהו:

"שבועות שתיים שהן ארבע."
 "שאוכל" ו"שלא אוכל",

"שאכלתי" ו"שלא אכלתי" (שבועות יט:).
 מודקאמר: "שלא אוכל", "שאכלתי" ו"שלא אכלתי",
 מכילל ד"שאוכל לך" דאכילנא משמע!

אמר אביי:

"שאוכל" - שתי לשונות משמע,

היו מסרבין בו לאכול, ואמר: אכילנא אכילנא, ותו: "שבועה שאוכל" - דאכילנא משמע. אבל אומר: לא אכילנא לא אכילנא, ותו ואמר: "שבועה שאוכל" - דלא אכילנא קאמר.

רב אשי אמר:

"שאוכל" דשבועה,
 "שאי אוכל" קאמר.

אם כן, פשיטא! מאי למימרא?

מהו דתימא:

מיקם לישנא היא, דאיתקיל ליה,
 קא משמע לן.

אביי לא אמר טעם פרב אשי, דלא קתני: שאי אוכל.

ורב אשי נאדי מן טעם דאביי,

קסבר: "שלא אוכל" נמי משמע שתי לשונות.

היו מסרבין בו לאכול ואמר: לא אכילנא! לא אכילנא!?

ואמר נמי: "שבועה", בין "שאוכל" בין "שלא אוכל" -

הדיון "אכילנא" משמע דאמר.

ואיכא לתרוצה נמי לישנא: "שבועה שלא אוכל" - שבועה דלא אכילנא קאמר.

אלא תנא פסקה:

"שאוכל" - דאכילנא משמע,
 ו"שלא אוכל" - לא אוכל משמע.

8. טז, א-ב

רפ"י

מתני' זה חומר בשבועות מבנדרים. הא דאמרן שבועה שלא אוכל כו' דשבועות אסור ובנדרים מותר:

גמ'

מדקאמר חומר בשבועות מבנדרים. כלומר דזה חומר טפי בשבועות מחומרא דנדרים מכלל דנדר מיהא הוי כי אמר קרבן לא אוכל לך וכו' דאיסור נדר איכא מדרבנן אלא דלא לקי מדאורייתא ולא מיחייב קרבן שבועה כי היכי דמחייב בשבועות:

והא מותר קתני. בנדרים דאפילו שום איסור ליכא: **אסיפא.** הא דקתני חומר בשבועות מבנדרים דמשמע דנדר חשיב לא קאי ארישא דקתני קרבן לא אוכל לך אלא אסיפא דאידיך בבא (לעיל יד:). דקתני קונם שאיני ישן שאיני מדבר הרי זה בלא יחל דברו ואומר רבינא עלה לעיל (טו.) לעולם כדקתני שאני ישן ומאי בל יחל בל יחל דרבנן דהיינו איסור דרבנן אבל שבועה שאיני ישן שאיני מדבר מדאורייתא אסור וזה חומר בשבועות מבנדרים ששבועה חלה על דבר שאין בו ממש וחייב קרבן מה שאין כן בנדרים:

מְשֻׁנָּה

זה חומר בשבועות מבנדרים. וחומר בנדרים מבשבועות, כיצד?
אמר: "קונם סובה שאני עושה",
"לולב שאני נוטל",
"תפילין שאני מניח",
בנדרים - אסור.
בשבועות - מותר,
שאיין נשבעין לעבור על המצות.

טז, ב גמרא

"חומר" - מכלל דנדר הוא!
והא "מותר" קתני!

אסיפא דאידיך כבא קתני:
"שבועה: "שאיני ישן",
"שאיני מדבר",
"שאיני מהלך" -

אסור,
זה חומר בשבועות מבנדרים".

9. טז, ב

רש"י

אבל מיחל הוא לחפצי שמים. שאם נדר לעבור על אחת מן המצוות אין שבועה חלה עליו ומיחל לאותם שבועה דמושבוע ועומד הוא לקיימה ואין שבועה חלה עליו ויכול לחלל דברו:

מאי שנא נדר. דאמר כי נדר על המצוה חל עליו הנדר וכי עבר ועשה המצוה קם ליה בלא יחל: **דבתיב כי ידור נדר לה'.** דאפילו בחפצי שמים דלהי לא יחל דברו:

שבועה גמי. תחול עליה אם. נשבע לעבור על המצוה:

והכתיב נמי או השבע שבועה לה' לא יחל דברו. דלהי סמוך אאו השבע דמשמע נמי להי השבע שבועה לא יחל דברו:

אמר אביי הא דאמר הנאת סוכה עלי הא דאמר שבועה שלא אהנה מן הסוכה. כלומר הא דקתני מתניתין שנודרין על המצוה כגון דאמר הנאת סוכה עלי דהשתא קאסר חפצא עליה דהכי מצי למידר אפי' לכתחילה כדאמרין לעיל אע"ג

דמשועבד לאשתו בתשמיש חל עליו הנדר כי אמר הנאת תשמישך עלי שאינו אוסר עצמו עליה אלא לדידה אוסר עליו וקסבר אביי דבכל לשון שבועה לא מצינו דתיחול עליה דאי אמר שבועה הנאת סוכה עלי דהנאתה אוסר עליו דהא ודאי לא הויא שבועה אלא נדר דכיון דקאמר עלי היינו נדר דכל היכא דקאמר עלי אמרינן היינו נדר וחיוב באחריותו ונדר הוא כי אמר הכי אפילו לכתחלה מצי כדר וקאסר חפצא עליה אבל שבועה לא מצי לאוקמי אלא כגון דאמר שבועה שלא אהנה וכהאי גוונא לא חייל עליה דלא מצי למיסר נפשיה עליה דמצוה כי קאמר שלא אהנה דאוסר עצמו במצוה שהוא משועבד לו וכה"ג מיירי חומר בנדרים מבשבועות דבנדרים אומר קונם הנאת סוכה עלי ובשבועה שלא אהנה:

וכי מצות ליהנות ניתנו. דקאמר הנאת סוכה עלי הא לא ליהנות ניתנו ולא מצי למיסר נפשיה בהנאתה דהא לא חשיבה הנאה מצוה דלא ניתנו בשביל הנאה:

אלא אמר רבא וכו' ישיבת סוכה עלי. כדאמרן דבישיבת סוכה עלי קאסר חפצא עליה: **ובשבועה שלא אשב.** קאסר נפשיה מן חפצא והא לא מצי למיעבד דמשועבד הוא למצוה ולהכי לא חיילא עליה שבועה:

"חומר בנדרים מבשבועות,

ביצד?

[אמר: "קונם סוכה שאני עושה",

"לולב שאני נוטל",

"תפילין שאני מניח",

בנדרים - אסור.

בשבועות - מותר.]

רב פהנא מתני: אמר רב גידל אמר רב.

ורב טביומי מתני: אמר רב גידל אמר שמואל:

מנין שאין נשבעין לעבור על המצוות?

תלמוד לומר: "לא יחל דברו" (במדבר ל, ג).

"דברו" - לא יחל,

אבל מיחל הוא לחפצי שמים.

מאי שנא נדר, דכתיב: "איש פי ידור נדר לה'... לא יחל דברו" (במדבר ל, ג),

שבועה נמי, הא כתיב: "או השבע שבועה לה' לא יחל דברו"!

אמר אביי:

הא - דאמר: "הנאת סוכה עלי".

הא - דאמר: "שבועה שלא אהנה מן הסוכה".

אמר רבא:

וכי מצוות ליהנות ניתנו?!

אלא,

אמר רבא:

הא - דאמר: "ישיבת סוכה עלי",

והא - דאמר: "שבועה שלא אשב בסוכה".

10. טז, ב - יז, א

רפ"י

יכול יהא חייב. קרבן שבועה:
 תלמוד לומר להרע או להיטיב
 מה הטבה רשות. דאי בעי אכיל
 ואי בעי לא אכיל חייב בקרבן
 על השבועה אף הרעה דמחייב
 עלה קרבן הרעה דרשות ולא
 נשבע לבטל את המצוה דהיא
 שבועה דהרעה לאו הרשות
 בידו:

חד קרא. קא אתי למיפטריה
 מקרבן שבועה דהאי קרא
 דלהרע או להיטיב בקרבן מיירי
 ואידך לא יחל דברו דבלאו
 מיירי אתי למיפטריה מן לאו
 דשבועה:

[רב קהנא מתני: אמר רב גידל אמר רב.
 ורב טביומי מתני: אמר רב גידל אמר שמואל:
 מנין שאין נשבעין לעבור על המצות?
 תלמוד לומר: "לא יחל דברו" (במדבר ל, ג).
 "דברו" - לא יחל,
 אבל מיחל הוא לחפצי שמים].

ו"שאין נשבעין לעבור על המצות" - מהכא נפקא ליה?
 מהתם נפקא ליה,
 דתניא:

"יכול נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל, יכול יהא חייב?

תלמוד לומר: "להרע או להיטיב"¹ (ויקרא ה, ד),

מה הטבה - רשות,

אף הרעה - רשות.

יצא הנשבע לבטל את המצוה ולא ביטל שאין הרשות בידו!"

חד קרא - למיפטריה מקרבן שבועה,
 וחד - למיפטריה מן לאו דשבועה.

¹ או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב

11. יז, א - יח, א

רש"י

מתני'

יש גדר בתוך נדר. דנדר חל אחר נדר:
כיצד אמר הריני נזיר אם אוכל.
 וחזר ואמר כו' חייב על כל פעם ופעם נזירות אחת:
אין שבועה בתוך שבועה. ואם אמר שבועה שלא אוכל כו':
אינו חייב אלא על אכילה אחת.
 קרבן שבועה אחת:

גמ'

לא שנו. דיש נדר בתוך נדר:
אלא דאמר כו'. דמיגו דאיתוסף יומא יתירא בניירות ראשונה דכי אמר הריני נזיר היום קבל עליו נזירות שלשים וכי הדר ואמר הריני נזיר למחר משמע הריני נזיר שלשים יום ואחד ואין נזירות ליום אחד הלכך חל נזירות על נזירות והוי נזיר שלשים אחרים:
אבל. אם אמר כו':

ולרב הונא. דקאמר דכי אמר הריני נזיר היום לא חיילי עליה שתי נזירות אם כן ליפלוג בדידה בנדרים וניתני נמי יש נדר בתוך נדר:

ואין נדר בתוך נדר כיצד הריני נזיר היום הריני נזיר למחר יש נדר בתוך נדר וכו': דכוותה גבי שבועה. דאמר בדיבור שני מה שלא אנר בדבור ראשון מי איכא למייד שלא תחול שבועה על שבועה כהאי גוונא אלא היכי דמי וכו': אמר לך רב הונא מתני' כגון דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר. דאמינא אנא והיינו יש נדר בתוך נדר ודכוותה איירי בשבועה כגון דאמר שבועה וכו' וקסבר רב הונא דכהאי גוונא לא חיילא שבועה על שבועה הא דאמר בשבועה שניה תאנים שמושבע מהן ומי"מ דומיא דנדר הוא שהוסיף בשניה ענבים: **ומי לא חיילא שבועה על שבועה.** בכה"ג:

והאמר רבה וכו'. אכל תאנים והפריש קרבן על שבועה ראשונה שעבר ואכל תאנים:
וחזר ואכל ענבים. ולא תאנים:
הוא להו ענבים. שאכל חצי שיעור על שבועה שניה לפי שהוא נשבע בשבועי שניה על תאנים וענבים ועכשיו שלא אכל אלא ענבים לא ביטל אלא חצי שיעור והיינו חצי שבועה ואין מביא קרבן על חצי שיעור:

אלמא. טעמא משום דלא אכל אלא חצי שיעור משום הכי פטור מקרבן הא אי אכל תאנים וענבים דאכל כוליה שיעור דשבועה חייב קרבן דמיגו דחלה שבועה על ענבים דהוי חידוש שלא נשבע עליהן עדיין חיילא נמי אתאנים אע"פ שכבר מושבע מהן וקשה לרב הונא:
לא סבירא ליה. לרב הונא הא דרבה וליכא למירמא ליה מינייה:

משנה

יש נדר בתוך נדר.
 ואין שבועה בתוך שבועה.
 כיצד?

אמר: "הריני נזיר אם אוכל, הריני נזיר אם אוכל", **ואכל - חייב על כל אחת ואחת.**
"שבועה שלא אוכל, שבועה שלא אוכל", ואכל - אינו חייב אלא אחת.

גמרא

אמר רב הונא:

לא שנו אלא דאמר: "הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר", דמיגו דקא מיתוסף יומא יתירא חיילא נזירות על נזירות.
אבל אמר: "הריני נזיר היום, הריני נזיר היום" - אין חלה נזירות על נזירות.

ושמואל אמר:

אפילו אמר: "הריני נזיר היום, הריני נזיר היום" - חלה נזירות עליה.

ולרב הונא, אדתנא: "**אין שבועה בתוך שבועה,**"

ליתני. יש נדר בתוך נדר, ואין נדר בתוך נדר,

"הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר" - יש נדר בתוך נדר,

י"ב "הריני נזיר היום, הריני נזיר היום" - אין נדר בתוך נדר!

קשיא.

תנן:

"יש נדר בתוך נדר,

ואין שבועה בתוך שבועה."

היכי דמי?

אילימא דאמר: "הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר" - דכוותה גבי שבועה,

"שלא אוכל תאנים" וחזר ואמר: "שבועה שלא אוכל ענבים",

אמאי לא חלה שבועה על שבועה?

אלא היכי דמי דלא חלה שבועה על שבועה?

כגון דאמר: "שבועה שלא אוכל תאנים", וחזר ואמר: "שבועה שלא אוכל תאנים",

דכוותה גבי נזירות היכי דמי?

דאמר: "הריני נזיר היום, הריני נזיר היום" וקתני: **"יש נדר בתוך נדר."**

קשיא לרב הונא!

אמר לך רב הונא:

מתניתין דאמר: "הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר",

דכוותה גבי שבועה, דאמר: "שלא אוכל תאנים",

וחזר ואמר: "שבועה שלא אוכל תאנים וענבים",

דלא חיילא.

והאמר רבה:

"שבועה שלא אוכל תאנים" וחזר ואמר: "שבועה שלא אוכל תאנים וענבים",

ואכל תאנים, והפריש קרבן,

וחזר ואכל ענבים - הויה להו ענבים חצי שיעור,

ואין מביאים קרבן על חצי שיעור.

אלמא: היכא דאמר: "שבועה שלא אוכל תאנים",

וחזר ואמר: "שבועה שלא אוכל תאנים וענבים",

מיגו דחל שבועה על ענבים, חיילא נמי על תאנים!

רב הונא לא סבירא ליה כרבה.

רש"י

והפריש קרבן. וקודם שהפרישו נשאל על נזירות ראשונה שכבר נדר ואמרו ליה שבטעות נדר ושלא לצורך היה נדר אותם שלשים:

עלתה לו. אותה נזירות שכבר נדר בשניה שעדיין חייב ומקריב הקרבן על נזירות השניה ביום שהשלים נזירות ראשונה:

הא איכא יומא יתירא. דהריני נזיר למחר דקאמר אותו יום דנזירות שניה אינו חל אלא לאחר שלשים דהיינו לאחר נזירות ראשונה ואמאי עלתה לו שניה בראשונה ויהא נפטר מנזירות שניה קודם שיבא יום שלשים ואחד והא נדר להיות נזיר ביום שלשים ואי דהיינו למחר אלא כגון וכו':

ותיבתא דרב הונא. דמדקתני עלתה לו שניה בראשונה מכלל דנזירות שניה נמי חיללא עליה:

לא לעולם דאמר וכו' ומאי עלתה לו לבר מההוא יומא. למשלים אותו ושוב מקריב קרבנו ונמצא נזיר אותו יום שנדר עם ימי נזירות של שלשים יום:

אי נמי. להכי חייב נזירות שניה כגון שקיבל עליו שתי נזירות בבת אחת דאמר הרי עלי שתי נזירות להכי חייב שתיים אי לאו שנשאל אבל אי אמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום אין נזירות חל על נזירות:

והלא דין הוא. שלא תהא נזירות חל על נזירות ולא שאר נדרים נדר על נדר:

ומה שבועה חמורה. מפרש לקמן אפי"ה אין שבועה חלה על שבועה:

הא קרא בעי. פשיטא ודאי דהא איכא חד יומא יתירא:

מיתבי:

"מי שגזר שתי נזירות,

מנה את הראשונה והפריש קרבן,

ונשאל עליה,

עלתה לו שניה בראשונה.

היכי דמי?

אילימא, דאמר: "הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר" - אמאי עלתה לו שניה בראשונה? **הא איכא יומא יתירא!**

אלא, פשיטא דאמר: "הריני נזיר היום, הריני נזיר היום".

יח, א ותיבתא דרב הונא!

לא,

לעולם, "הריני נזיר היום, הריני למחר",

ומאי "עלתה לו"?

לבר מההוא יומא יתירא.

אי נמי,

כגון שקיבל שתי נזירות בבת אחת.

מתיב רב המנונא:

"נזיר להזיר"¹ (במדבר ו, ב) - מבאן שהנזירות חל על הנזירות.

שיכול: והלא דין הוא!

ומה שבועה חמורה אין שבועה חלה על שבועה,

נזירות חלה לא כל שבין?

תלמוד לומר: "נזיר להזיר",

מבאן שהנזירות חלה על הנזירות".

היכי דמי?

אילימא, דאמר: "הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר", הא קרא בעינא!?

אלא לאו, דאמר: "הריני נזיר היום, הריני נזיר היום",

וקתני: "נזירות חל על נזירות"!

לא, הקא במאי עסקינן:

כגון שקיבל עליו שתי נזירות בבת אחת.

ומאי חומרא דשבועה מנדר?

אילימא: משום דחיללא אפילו על דבר שאין בו ממש - נדר נמי חמור, שכן חל על המצוה כרשות!

אלא, משום דכתיב בה בשבועה: **"לא ינקה"**² (שמות כ, ז).

¹¹ דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם איש או-אשה כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה'
² לא תשא את-שם ה' א-ל-היך לשוא כי לא ינקה ה את אשר-ישא את-שמו לשוא.

רפ"י

אם נשאל על הראשונה. שבא לפני חכם ושאל על שבועה ראשונה והתיר: שניה חלה עליו שאם עובר חייב משום שבועה שניה:

מדלא קתני חייב אחת. דאילו קתני חייב אחת הוה משמע נמי שעל כולן חייב אחת וכן אי קתני אינה אלא אחת הוה משמע נמי שכולן שבועה אחת היא ואי בצרה לה אזיל ליה חיובא אלא מדקתני אינו חייב ש"מ דחיובא חדא מיהא איתיה דאי נשאל על הראשונה שניה חלה עליו דהא דלא חיילא כי לא מיתשיל אראשונה משום דלית רווחא דראשונה עומדת דחייב עליה אבל כשנשאל על הראשונה חיילא השניה:

לישנא אחרינא חיובא הוא דליכא. על השניה במקום הראשונה:

הא שבועה איכא. כלומר שם שבועה עליה לכי מיתשיל אקמיתא:

לכדרבא וכו'. (אבל) כשנשאל על הראשונה חיילא השניה:

12. יח, א

"שבועה שלא אוכל, שבועה שלא אוכל", ואכל - אינו חייב אלא אחת.

אמר רבא:

אם נשאל על הראשונה, שניה - חלה עליו.

ממאי?

מדלא קתני: אינו אלא אחת, וקתני: "אינו חייב אלא אחת", רווחא הוא דלית לה. כי מיתשיל על חבירתה חיילא.

לישנא אחרינא:

חיובא הוא דליכא,

הא שבועה - איכא.

למאי הלכתא?

לכדרבא,

דאמר רבא: נשאל על הראשונה - עלתה לו שניה תחתיה.

לימא מסייע ליה:

"מי שנדר שתי נזירות,

ומנה את הראשונה, והפריש קרבן, ונשאל עליה - עלתה לו שניה בראשונה?"

כגון שקיבל עליו שתי נזירות בבת אחת.

13. יח, ב - יט, ב

רס"י

מתני'

סתם נדירים. דאינו יודע באיזה ענין נדר: **להחמיר**. דאזלין לחומרא ואמרינן על כל דבר הנדור נדר:

ופירושן. אבל אי מפרש ואמר דבדבר איסור נדר:

להקל. דהכי הוא כדקאמר:

כיצד האומר כבר זו עלי בבשר מליח אם בשל שלמים נדר. כי שילינן ליה אמר על של שלמים נדרתי על שם בשר שלמים שצריכין מלח דכתיב. וכל קרבן מנחתך במלח תמלח (ויקרא ב) ועל יין הנ תנסך על גבי המזבח לשמים:

אסור. שהרי נדר בדבר הנדור: ואם על שם יין נסך של עבודת כוכבים וכבשר מליח דעבודת כוכבים מותר שהרי נדר בדבר האסור:

ואם סתם. דאמר אין ידוע לי אם על שם שמים או על שם טומאה נדרתי:

אסור. דאמרינן לא נתכוון זה אלא בדבר הנדור והיינו סתם להחמיר ופירושן להקל דאם פ"י ואמר לשם עבודת כוכבים נדרנא מותר. ל"א סתם נדרים דאמר כבר זו עלי כבשר מליח וכיין נסך דלא הזכיר לא לשם שמים ולא לשם עבודת כוכבים להחמיר ופירושן דאם מפרש בשעה שנדר ואמר כבשר מליח של שלמים משלמים ודאי קאמר שצריכות מלח יותר משאר קרבנות שהרי נאכלין לשני ימים ולילה אחת וכיין נסך שעל המזבח דהיינו בדבר הנדור ואם כיין נסך של עבודת כוכבים וכבשר מליח של עבודת כוכבים להקל:

אם כחרם של שמים. נדר כגון שהתפיס במה שהקדיש לגבוה לקדשי בדק הבית הלכך אסור דלא ניתן לפדות כדכתיב (ויקרא כז) כל חרם קדש קדשים הוא:

כחרם של בהניט. שהתפיס כחרם של חרמי כהנים דכתיב כל חרם בישראל לך יהיה (במדבר יח) דהאי הוי ממון כהנים והוי מותר כחולין לכל דבריהן לאחר שבא ליד כהן ודין חרמים מפרש במסכת תמורה (דף לב):

אם כחרם של כהנים. שמותר בהנאה לאחר שבא ליד כהנים:

כמעשר בהמה. היינו דבר הנדור שאינו אסור עד שיקרא עליו שם מעשר:

[**ואם של גורן**]. מעשר דגן דבר האסור שמעשר ותרומה בשבלין אסור:

תרומת הלשכה. היינו דבר הנדור מעיקרא דמפריש להו לשקלים:

שאין אנשי גליל מכירין בתרומת הלשכה. [לפי שהיו] רחוקים מירושלים:

שאין אנשי גליל מכירין חרמי כהנים. שלא היו כהנים ביניהם וכשמחרימין אין מחרימין אלא לשמים:

גמ'

והתנן ספק נזירות להקל. דאמרינן במסכת נזיר (דף לב): הריני נזיר אם זהו פלוני שבא נגדי נזיר והלך לו אותו שאין יודע אם נזיר אם לא אינו נזיר ונזירות היינו כנדרים והיכי קתני סתם נדרים להחמיר:

המקדיש חיותו ובהמתו. שהקדיש כל חיות ובהמות שיש לו ואם היה לו כוי ביניהן הקדיש נמי דכוי בכלל חיה ובהמה:

רבי אליעזר אומר לא הקדיש את הכוי. דלא מעייל איניש ממוניה לספיקא. דכוי דספק הוא אי מין בהמה אי מין חיה מאותה ספיקא לא עייליה להקדיש בכלל חיה ובהמה וכי היכי דסבירא ליה דלא מעייל ממוניה לספיקא כל שכן דסבירא ליה דלא מעייל גופיה לספיקא דהיכא דנדר ויש בנזירות ספק לא הוי נזיר ולדידיה סבירא ליה דסתם נזירות להקל: **אימא סיפא**. דספק נזירות להקל:

יה,ב מְשֻׁנָּה

סתם נדרים - להחמיר, ופירושם - להקל.

כיצד?

אמר: "הרי עלי בבשר מליח", "כייין נסך".

אם בשל שמים נדר - אסור, אם בשל עבודה זרה נדר - מותר, ואם סתם - אסור.

"הרי עלי נחרם"

אם נחרם של שמים - אסור, ואם נחרם של פהנים - מותר, ואם סתם - אסור.

"הרי עלי כמעשר"

אם כמעשר בהמה נדר - אסור, ואם של גורן - מותר, ואם סתם - אסור.

"הרי עלי בתרומה"

אם בתרומת הלשכה נדר - אסור, ואם של גורן - מותר, ואם סתם - אסור, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

סתם תרומה - ביהודה אסורה, בגליל מותרת, שאין אנשי גליל מכירין את תרומת הלשכה, סתם חרמים - ביהודה מותרין, בגליל אסורין, שאין אנשי גליל מכירין את חרמי הכהנים.

גְּמָרָא

והתנן:

"ספק נזירות - להקל" (טהרות ד, יב)!

אמר רבי זירא:

לא קשיא:

הא - רבי אליעזר,

הא - רבנן.

דתניא:

"המקדיש חיותו ובהמתו - הקדיש את הכוי.

רבי אליעזר אומר:

לא הקדיש את הכוי."

מאן דאמר: ממונו מעייל לספיקא - גופיה נמי מעייל.

יט,א ומאן דאמר: ממונו לא מעייל לספיקא - גופיה נמי אכל שכן דלא מעייל לספיקא.

אמר ליה אב"י:

כמאי אוקימתא לספק נזירות להקל? כרבי אליעזר!

אימא סיפא: "ספק בנורות, אחד בכורי אדם ואחד בכורי בהמה, בין טמאה בין טהורה -

ר"י

המוציא מחבירו עליו הראיה" (טהרות ד, יב).

ותני עלה:

"אסורים בגיזה ועבודה!"

אמר ליה:

אמאי קא מדמיית קדושה הבאה מאליה, לקדושה הבאה בידי אדם?!

אלא אי קשיא, הא קשיא:

"ספק משקין, ליטמא - טמא,

לטמא אחרים - טהור,

דברי רבי מאיר,

וכן היה רבי אלעזר אומר בדבריו."

ומי סבירא ליה לרבי אליעזר **"ליטמא - טמא"**?

והתניא:

"רבי אליעזר אומר:

אין טומאה למשקין כל עיקר."

תדע: שהרי העיד **יבמות ב' י"ג א'** **איש צרידה על איל קמצא - דכן,**

ועל משקין בית מטבחיא - דכן!

הניחא לשמואל דאמר דכן - מלטמא אחרים,

אבל טומאת עצמן - יש בהן.

שפיר.

אלא לרב דאמר דכן - ממש,

מאי איכא למימר?

אלא,

הא - רבי יהודה,

והא - רבי שמעון.

דתניא:

"הריני נזיר אם יש בבני הזה מאה בור,"

והלך ומצאו שנגנב או שאבד -

רבי יהודה מתיר,

ורבי שמעון אוסר."

ורמי דרבי יהודה אדרבי יהודה,

מי אמר רבי יהודה לא מעייל איניש נפשיה לספיקא?!

ורמינהי:

"רבי יהודה אומר:

סתם תרומה ביהודה - אסורה,

ובגליל - מותרת,

שאין אנשי הגליל מכירין את תרומת הלשכה."

טעמא דאין מכירין,

הא מכירין - אסורין!

אמר רבא:

גבי כרי, קסבר: כל שספיקו חמור מודאי - לא מעייל נפשיה לספיקא,

דאילו גבי נזיר ודאי, מגלח ומביא קרבן, ונאכל.

על ספיקו - לא מצי מגלח.

אמר ליה רב הונא בר יהודה לרבא:

אמר: "הריני נזיר עולם" - מאי!

אמר ליה:

נזיר עולם נמי ספיקו חמור מודאי,

המוציא מחבירו. כהן דבעי לאפוקי מיכיה עליו להביא ראייה שהן בכורות שלא הפילה נפל קודם לכן ואי תפס להו כהן על הבעלים להביא ראייה דלאו בכור הוא: **ואסורים בגיזה ועבודה.** אע"פ דלא היה ודאי אלמא ספק קדשים לחומרא ואסורין בגיזה ועבודה והיכי מציני לאוקמה כרבי אליעזר והאמר רבי אליעזר לא הקדיש את הכוי דספק קדשים לקולא:

אמאי קא מדמיית קדושה הבאה מאליה לקדושת כוי דע"י אדם קדושת בכור באה מאליה להכי מחמיר בגיזה ועבודה קדושת כוי דעל ידי אדם לא הוי קדושה מספק:

הא קשיא. דקתני סיפא דהא וספק נזירות להקל: **ספק משקה.** לכל טומאת משקין קרי ספק משום דלית להו עיקר מן התורה לפי שלא מציני טומאה למשקין בפירוש מן התורה והאי דכתיב וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא (ויקרא יא) ההוא הכשר הוא:

ליטמא טמא. לקבל טומאה לעצמן ודאי טמאין: **אבל לטמא אחרים טהורין.** ואי ר"א היא הא דאוקמא. לרישא דספק נזירות כרבי אליעזר ומי סבירא ליה דליטמא טמא והתניא רבי אליעזר אומר אין טומאה למשקין כל עיקר תדע כו':

הניחא לשמואל. לא קשיא דרבי אליעזר אדרי אליעזר אלא ודאי לא מיתוקמא הך ברייתא דספק נזירות להקל כר"א: ע"א אלא אי קשיא דרבי אלעזר הא קשיא ספק משקין ליטמא טומאת משקין עצמן כו':

הא ניחא לשמואל אבל טומאת עצמן יש בהן. ניחא ליה נמי לרבי אלעזר דאמר כדבריו דר"מ דספק משקין ליטמא טמא והכא בספק נזירות אמאי מיקל משום דקסבר לאו מצוה היא לקבל נזירות ואיש כי יפליא דיעבד קאמר הלכך אית ליה ספק נזירות להקל:

אלא לרב דאמר דכן ממש. דאין טומאה למשקין כל עיקר אמאי קאמר רבי אלעזר הכא ספק משקין ליטמא טמא והכא סבירא ליה ספק נזירות להקל: **אלא הא רבי יהודה.** ברייתא דספק נזירות:

והא רבי שמעון. מתניתין דקתני סתם נדרים להחמיר:

ומצאו שנגנב או שאבד. ואין יודע אם היה שם מאה כור אי לא:

אמר רבי יהודה לא מעייל איניש נפשיה לספיקא. כגון הכא דכשנדר לא על דעתא דהכי נדר שאם נגנב הכרי דהוי ספק אם היה שם מאה כור שיהא נזיר באותה ספיקא:

הא מכירין אסורין. ואע"ג דבסתם נדר וספק אי בתרומת הלשכה אי בתרומת הגורן דמעיל איניש נפשיה לספיקא דאמרינן על דעת תרומת הלשכה נדר:

גבי כרי. להכי מתיר ר' יהודה:

קסבר לא מעייל איניש וכי. וכיון דספיקו חמור מודאי ודאי לא מעייל נפשיה באותה ספיקא לחומרא אלא על דעת כן ודאי נדר שאם הכרי בעין דמשכח ליה אם יש שם מאה כור דליהוי נזיר כדיניה אבל לא משכח ליה בעין דליהוי נזיר מספיקא לחומרא לא דגבי נזיר מספיקא הוי חומרא יותר מודאי:

דאילו [גבי] נזיר ודאי. איכא הא קולא דלסוף נזירותו מגלח ומביא קרבנו ונאכל ואילו ספק נזירות דנגנב הכרי לא מצי מגלח לפי שאינו מגלח אלא על קרבן והא לא מצי לאיתווי קרבן דדלמא לא נזיר הוא וקא מייתי חולין לעזרה הלכך לא מעייל נפשיה בהאי ספיקא אבל גבי תרומה אמרינן מעייל נפשיה דאפי' אמרינן תרומת הלשכה מספיקא לא הוי טפי חמורה [ספק יותר] מודאי (יותר) אם אמר. בפירוש הרי עלי כתרומת הלשכה:

אמר האי הריני נזיר עולם. אש יש בכרי הזה קי כור דהכא ליכא למימר ספיקו חמור מודאי דאפילו בודאי דמודד הכרי ויש בו קי כור לא יתגלח לעולם מאי איכא למימר אמאי לא מעייל נפשיה לספיקא: **[נזיר עולם נמי].** אפילו היכא דאמר הריני נזיר עולם הוי נמי ספיקו חמור מודאי דאילו נזיר עולם ודאי הכביד עליו שערו מיקל בתער ומביא גי בהמות חטאת ועולה ושלמים כדן נזיר ואילו ספק נזיר עולם לא מצי לאיתווי קרבן דשמא לאו נזיר הוא:

דְּאִילוּ וְדָאֵי - הַכְּבִיד שְׁעָרוּ מִיְקַל בְּתַעַר, וּמִכֵּיָא שְׁלוּשׁ בְּהַמּוֹת.
וְאִילוּ סְפִיקוּ - לֹא.

אָמַר: "הַרְיֵנִי נְזִיר שְׁמִשׁוֹן" - מֵאֵי!

אָמַר לֵיהּ:

נְזִיר שְׁמִשׁוֹן לָא תְנִיא.

אָמַר לֵיהּ:

וְהָאִמַר רַב אָדָא בַר אֲהֵבָה:

תְנִיא:

"נְזִיר שְׁמִשׁוֹן"!

אָמַר לֵיהּ:

אֵי תְנִיא - תְנִיא.

רַב אֲשֵׁי אָמַר:

הֵהִיא רַבִּי יְהוּדָה מְשׁוּם רַבִּי טְרַפּוֹן הִיא.

דְתַנִּיא:

"רַבִּי יְהוּדָה מְשׁוּם רַבִּי טְרַפּוֹן אֹמַר:

אֵין אֶחָד מֵהֶם נְזִיר,

לְפִי שְׁלֹא נִיתְנָה נְזִירוֹת אֶלָּא לְהַפְלָאָה."

אֵי הָכִי,

מֵאֵי אִירֵיא "שְׁנַגְנַב אוּ שְׁאָבַד"?

אֶלָּא, לְהוֹדִיעַךְ כְּחוֹ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן,

דְּאֵף עַל גַּב דְּנַגְנַב אוּ שְׁאָבַד, קְסַבְר: מְעַיִל אִינִישׁ נְפִשִׁיהּ לְסַפִּיקָא.

רַש"י

אמר הריני נזיר שמשון. דלא מגלח לעולם כלל מאי איכא למימר אמאי קאמר רבי יהודה מותר הא ליכא למימר דספיקו חמור מודאוו:

אמר ליה לא תניא. לא אשכחן שום ברייתא דקתני הריני נזיר שמשון דליתיה כלל וכי אמר הריני נזיר שמשון דליחול עליה נזירות כלל משום דשמשון לא יצא נזירות מפיו דהא היה מטמא למתים כי הוה קטיל להו הלכך לספיקא לא עייל נפשיה:

והתניא נזיר שמשון. שאומר הריני נזיר שמשון הרי הוא נזיר שמשון ואינו מיקל בתער ומטמא למתים כשמשון:

אי תניא תניא. אי משכחת ברייתא תניא דאיכא לתרוצי הכי משום הכי מתיר ר' יהודה דלא מעייל איניש נפשיה לספיקא וליכא למירמא דרבי יהודה:

רב אשי אמר ההיא. ברייתא דכרי דמתיר רבי. הודה בספק נזירות ר' יהודה משום ר' טרפון היא:

אין אחד מהם נזיר. שנים שהיו עומדים ואמר אחד הריני נזיר אם זה איש פלוני שבא כנגדנו ואידך אמר הריני נזיר אם אינו הוא:

אין אחד מהם נזיר. הואיל ובשעת הנדר לא היה ברור לאחד מהן:

שלא ניתנה גזירות אלא להפלאה. דבעינן בשעת שנדר שיהא יודע אי הוי נזיר:

אי הכי. דמשום הכי מתיר דלא ניתנה אלא להפלאה: מאי איריא נגב. אפילו איתיה בעיניה נמי כיון דבשעת הנדר לא הוה בריר ליה דלא הוה ידע אי היה ביה מאה כור אע"ג דהוה אפשר למודדן:

אלא להכי תניא נגב או אבד להודיעך כחו דר' שמעון. דאמר אע"ג דנגב דלא אפשר למודדן קאמר ר' שמעון:

14. יט, ב

רש"י

הא מכירין אסורים. אע"ג דמספקא לן אי מתרומת הלשכה קאמר אי מתרומת הגורן:

אלמא ספיקא לחומרא. להכי פריך מסיפא [וואע"ג] דמרישא [נמי] איכא למיפרך דקתני ר' יהודה אומר סתם תרומה ביהודה אסורה אלמא ספיקא לחומרא אלא קמ"ל דבין רישא ובין סיפא קשיא לאידך רישא וסיפא להכי פריך דסיפא לסיפא:

ר' אלעזר ברבי צדוק אומר סתם חרמים בגליל אסורים לפי שאין מכירין אלא חרמי שמים. הא אם היו מכירין חרמי כהנים נמי סתמן מותר דספיקא לקולא ורישא ר' יהודה וסיפא ר' אלעזר:

"רבי יהודה אומר:

סתם תרומה, ביהודה - [אסורה, בגליל מותרת, שאין אנשי גליל מכירין את תרומת הלשכה]."

הא 'מכירין' - אסורין, אלקמא: ספיקא לחומרא.

אימא סיפא:

"סתם חרמים ביהודה מותרין, ובגליל אסורין, שאין אנשי הגליל מכירין את חרמי הכהנים,"

הא 'מכירין' - מותרין. אלקמא: ספיקא לקולא!

אמר אב"י:

סיפא רבי אלעזר ברבי צדוק היא.

דתנא:

"רבי יהודה אומר:

סתם תרומה ביהודה - אסורה,

רבי אלעזר ברבי צדוק אומר:

סתם חרמים, בגליל - אסורין."

15. כ, א

רפ"י

מתני'

נזיר בחרם. דאמר חפץ זה חרם עלי ושוב אמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים על שם הרשת שצדין בו את הדגים ולא בחרם ממש:

אלא בקרבנות מלכים. דורונות שמקריבין לפני מלכים:

וכן אם אמר הריני עצמי קרבן. דמשמע שהקדיש את עצמו ושוב אמר לא נדרתי אלא בעצם אחד שיש לי בתוך ביתי שהנחתיו להיות נודר בו ולא בעצמי ממש:

על כל אלו אין נשאלין להן. דאין צריך שאלה דודאי מות (הואיל ואינהו אמרי דעל דעת כן אמרו:

ואם נשאלו. אם באו לישאל:

וחכמים אומרים פותחין להן פתח. בחרטה ומוכיחין אותן שלא ינהגו קלות ראש בנדריים:

גמ'

וכולן אין נשאלין. דאין פותחין להם פתח ואין מתיריים להן דקנסין להו משום דנדרא ממש משמע:

והדר תני אם נשאלו. דמשמע דנשאלין:

וכולן אין צריכין שאלה. דמותרין בלא שאלה:

במה דברים אמורים בתלמידי חכם. דאקראי הוא דנדר כה"ג ולא אתי למיסרך:

אכל עם הארץ שבא לישאל עונשים אותו ומחמירים עליו כדי שלא יהא רגיל לנדור בו:

ועבר על נזירותו. דכסבור בטעות נדר ואחרי כן בא לישאל:

אין נזקקין לו. לפתוח לו בחרטה:

גזירות מועטות. שקבל עליו נזירות לי יום אבל אם קיבל נזירות מרובה ועבר ושתה ק' יום אין אומרים ינהג איסור ק' יום שנהג היתר אלא לעונש לי יום כסתם נזירות הכי נמי עונשין אותו שינהג איסור בנדרו וכימים שעכב כל נדרו דכשאמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים ונהג היתר בנדר עד לאחר זמן שעלה בדעתו לישאל:

בי דינא דמזדקקי ליה. קודם שינהג איסור בעצמו לא עביד שפיר:

שסופך למעול בנדריים. אם תרבה לנדור:

כא, מְשַׁנְה

נדר:

בחרם,

ואמר: לא נדרתי, אלא בחרמו של ים.

בקרבן,

ואמר: לא נדרתי אלא בקרבנות של מלכים.

"הרי עצמי קרבן",

ואמר: לא נדרתי אלא בעצם שהנחתי לי להיות נודר בו.

"קונם אשתי נהנית לי",

ואמר: לא נדרתי אלא באשתי הראשונה שאירשתי,

על נולן אין נשאלין להם.

ואם נשאלו - עונשין אותן ומחמירין עליהן.

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

פותחין להן פתח ממקום אחר,

ומלמדן אותן,

כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדריים.

גמרא

הא גופא קשיא:

אמרת: אין נשאלין להן, והדר תני: "אם נשאלו עונשין אותן ומחמירין עליהן"!

אמר רב יהודה:

הכי קתני:

וכולן אין צריכין שאלה,

במה דברים אמורים: בתלמיד חכם,

אבל בעם הארץ שבא לישאל עונשין אותו ומחמירין עליו.

בשלמא: "מחמירין" - דלא פתחין ליה חרטה.

אלא "עונשין" - היכי דמי?

כדתנאי:

"מי שפזר ועבר על נזירותו - אין נזקקין לו,

עד שינהג בו איסור פימים שנהג בהן היתר,

דברי רבי יהודה.

אמר רבי יוסי:

במה דברים אמורים: בנזירות מועטות.

בנזירות מרובה - דיו שלשים יום".

אמר רב יוסף:

הואיל ואמרי רבנן: "אין נזקקים לו" - בי דינא דמזדקקי לא עביד שפיר.

רב אחא בר יעקב אומר:

משמתינן ליה.

16. כ, א

"וחכמים אומרים:
פותרין לו פתח [ממקום אחר,
ומלמדיו אותן,
כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים].

תנא:
"לעולם אל תהי רגיל בנדרים - שסופך למעול בשבועות.
ואל תהי רגיל אצל עם הארץ - שסופך להאכילך טבלים.
אל תהי רגיל אצל בהן עם הארץ - שסופך להאכילך תרומה.
ואל תרבה שיחה עם האשה - שסופך לבוא לידי ניאוף.
רבי אחא ברבי יאשיה אומר:
כל הצופה בנשים - סופו בא לידי עבירה.
וכל המסתכל בעקבה של אשה - הוין לו בנים שאין מהוגנין".

אמר רב יוסף:
ובאשתו נדה.

אמר רבי שמעון בן לקיש:
"עקבה" דקתני במקום הטנופת, שהוא מכוון כנגד העקב.

תנא:
"**בעבור תהיה יראתו על פניכם**" (שמות כ, יז) - זו בנשה.
"**לבתי תהטאו**" (שמות כ, יז) - מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא.
מיכן אמרו: סימן יפה באדם שהוא ביישן.
אחרים אומרים:
כל אדם המתבייש - לא במהרה הוא חוטא.
ומי שאין לו בושת פנים - בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני".

17. כ, א-ב

רש"י

שהופכין. פנים כנגד עורף
שבאים על נשותיהן שלא
כדרכן:
שהופכים שולחן. היא למעלה
והוא למטה:
אינו מספר. אינו משמש:
מגלה טפח. מבגדה:
ומכסה. אותו טפח מבגד וכן
עושה עד שיבא עליה:
ודומה כמי שכפאו שד. שבא
אליה בכח ודומה כמי ששד
כפאו ואית דאמרי שמתכסה
כולו כאדם שמפחד מן השד:
דמציני. שעטופים בציצית:
ביניתא. דג תורה אור שיכול
לאכלו כמו שירצה:

"אמר רבי יוחנן בן דהבאי:

ארבעה דברים סחו לי מלאכי השרת:
חיריו, מפני מה הויין? מפני שהופכים את שולחנם.
אילמים, מפני מה הויין? מפני שמנשקים על אותו מקום.
חרשים, מפני מה הויין? מפני שמספרים בשעת תשמיש.
סומין, מפני מה הויין? מפני שמסתכלים באותו מקום.

ורמיהו:

"שאלו את אימא שלום: מפני מה בניך יפיפין ביותר?

**אמרה להן: אינו מספר עמי לא בתחלת הלילה ולא בסוף הלילה,
אלא בחצות הלילה,**

**וכשהוא מספר מגלה טפח ומכסה טפח, ודומה עליו כמי שכפאו שד
ואמרתי לו: מה טעם?**

**ואמר לי: כדי שלא אתן את עיני באשה אחרת,
ונמצאו בניו באין לידי ממזרות!"**

לא קשיא:

הא - במילי תשמיש,

הא - במילי אחרנייתא.

אמר רבי יוחנן:

זו דברי יוחנן בן דהבאי,

אבל אמרו חכמים: אין הלכה כיוחנן בן דהבאי,

אלא כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה.

משל לבשר הבא מבית הטבח, רצה לאכלו במלח אוכלו, צלי אוכלו, מבושל אוכלו, שלוק אוכלו,
וכן דג הבא מבית הצייד.

אמר אמיר:

מאן "מלאכי השרת"? רבנן,

דאי תיקא: מלאכי השרת ממש,

אמאי אמר רבי יוחנן אין הלכה כיוחנן בן דהבאי? הא אינהו בקיאי בצורת הולד טפי!

ואמאי קרו להו "מלאכי השרת"?

דמציניי כמלאכי השרת.

ההיא דאתאי לקמיה דרבי,

אמרה לו: רבי, ערכתי לו שולחן, והפכו!

אמר לה: בתי, תורה התידתך, ואני מה אעשה לך.

ההיא דאתאי לקמיה דרב,

אמרה לו: רבי, ערכתי לו שולחן והפכו!

אמר: מאי שנא מן ביניתא?

"ולא תתורו אחרי לבבכם" (במדבר טו, לט),**מבאן אמר רבי:****אל ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר."**

אמר רבינא:

לא נצרכא אלא דאפילו שתי נשיו.

18. כ, ב

"וברותי מקם המרדים והפושעים ביי"¹ (יחזקאל כ, לה).

אמר רבי לוי:

אלו בני תשע מדות:

בני אסנת משגע"ח.

בני אימה,

בני אנוסה,

בני שנואה,

בני נידוי,

בני תמורה,

בני מריבה,

בני שכרות,

בני גרושת הלב,

בני ערבוביא,

בני חצופה.

איני?!²

והאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן:

כל אדם שאשתו תובעתו - הויין לו בנים שאפילו בדורו של משה רבינו לא היו קמותם.

שנאמר: "הבו לכם אנשים חכמים ונבנים"² (דברים א, ג),

וכתיב: "ואקח את ראשי שבטיכם"³ (דברים א, טו), וְלֹא כְתִיב 'נְבוֹנִים',

וכתיב: "יששכר חמור גרם" (בראשית מט, יד),

וכתיב: "מבני יששכר יודעי בינה לעתים" (דברי הימים א יב, לג)!

בההיא דמרציא ארצויי.

רס"י

בני אסנת משגע"ח. סימן הוא: שנואה. שלבו על אחרת בשעת תשמיש ואמרו כשבא עליה לאו ביאה גמורה היא הואיל וכל כך שונאה אלא כזנות בעלמא הוא:

בני נידוי. שהבעל בנידוי ובא עליה ומתעברת הימנו:

בני תמורה. שיש לו ב' נשים וכסבור לבא על זו ובא על אחרת. ל"א בני תמורה שהוא סבור לבא על אשה אחרת ונמצאת שהיא אשתי וקרובין לממזרות שהרי נתכוון לניאוף:

בני מריבה. שמשמש במריבה:

בני שכרות. שמשמש בשכרות דביאתו לאו ביאה גמורה אלא כביאת זנות היא שאין מתכוון אלא לבעול בעלמא:

בני ערבוביא. שבא על אשה אחת בין הנשים ואין ידוע על איזו מהן בא. ל"א שבאו עליה אנשים הרבה ואין ידוע בן מי הוא ל"א בני ערבוביא ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון:

יששכר חמור גרם. חמור גרם ליששכר שנולד אותו חמור שהיה יעקב רוכב שפנה לאהל לאה:

דמרציא ארצויי. אינה תובעת בפה אלא דמרציא קמיה מראה לו מתוך דבריה כגון לאה דמההיא נפקי בני מעליא:

הדרן עלך ואלו מותרין

¹ וברותי מקם המרדים והפושעים בי מארץ מגוריהם אוציא אותם ואל-אדמת ישראל לא יבוא וידעתם כי-אני ה'

² הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם

³ ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה-ועשה ישראל ראשיהם מאתים וכל-אחיהם על-פיהם